

Et land i fællesskab, tryghed og udvikling

Formanden for Naalakkersuisut Kim Kielsens åbningstale ved Inatsisartuts efterårssamling 2015

(Det talte ord gælder)

25. september 2015

Indledning

Ærede medlemmer af Inatsisartut, Ærede Formand for Inatsisartut, kære medborgere. Det er en stor ære for mig, i dag at kunne holde denne tale ved åbningen af Inatsisartuts efterårssamling i 2015. Et nyt år i Inatsisartuts arbejde begynder i dag, og vi ser i Naalakkersuisut frem til et efterår med vigtige forhandlinger og beslutninger i Inatsisartut, til gavn for Grønlands fremtid og for befolkningens velfærd og muligheder.

Fællesskab, tryghed og udvikling. Det er overskriften for vores koalitionsaftale for partierne bag Naalakkersuisut. Det er vores fælles overbevisning, at det er nødvendigt at styrke landets økonomi og erhvervsliv, for at skabe rammerne for den nødvendige vækst og fremdrift. Hele landets økonomiske udfordringer, nu og i fremtiden, gør det særligt nødvendigt at vi tænker os grundigt om og træffer de rigtige beslutninger. Vi skal investere de rigtige steder for at skabe vækst, og samtidig gennemføre reformer, som gør at vi kan møde fremtidens udfordringer med styrke.

Dagsordenen for den samling i Inatsisartut, vi indleder i dag, viser at Naalakkersuisut er bevidst om det ansvar, der hviler på vores skuldre. Vi fremsætter forslag til reformer, som både styrker den sociale balance i samfundet og som giver det nødvendige økonomiske råderum til prioriteringer og investeringer. Vi fremsætter forslag til love og beslutninger, som skal forbedre økonomi, vækst og beskæftigelse. Og ikke mindst har vi fremlagt et finanslovsforslag, som prioriterer investeringer i vækst og infrastruktur, til gavn for både erhvervslivets udvikling og forbedringer i vores servicering af befolkningen.

En holdbar økonomisk udvikling kræver prioriteringer og beslutninger, som er nødvendige, omend de ikke alle er lige behagelige. Men der skal ikke være tvivl om, at vi i Naalakkersuisut er rede til, at vise ansvar og træffe de nødvendige beslutninger.

Naalakkersuisut er allerede i fuld gang med at lægge de spor, der skal føre til udvikling og økonomisk vækst. Det haster, men vi skal ikke forhaste os. Vi skal spare hvor vi kan og investere, hvor vi kan skabe vækst og udvikling. Ændringerne kommer ikke til at ske fra den ene dag til den anden, men vi er godt i gang.

Økonomi

Det er Naalakkersuisuts håb og forventning, at alle partier i Inatsisartut vil tage et medansvar for at løse landets udfordringer i den kommende finanslovsaftale. For mig at se viser partiernes reaktioner på Naalakkersuisuts finanslovsforslag, at der er en bred forståelse for de økonomiske udfordringer, vi allerede nu står over for. Samtidig ser jeg en vilje til at finde løsninger, som er bæredygtige i både økonomisk og samfundsmæssig forstand. Derfor vil Naalakkersuisut gennemføre finanslovsforhandlinger med det mål, at finde en politisk bred og solidarisk balance i vores økonomi for de kommende år. Naalakkersuisuts finanslovsforslag er et udspil, som der skal forhandles med Inatsisartuts partier om. I forhandlingerne vil Naalakkersuisut holde fast ved målet

om en bred aftale, som er baseret på en ansvarlig økonomisk balance. Derfor skal ønsker til nye udgifter eller reducerede indtægter modsvares af tilhørende finansiering.

Naalakkersuisut tror på, at det med fælles vilje kan lykkes os at nå til enighed om de store spørgsmål, der nu står til forhandling i Inatsisartut. Vi vil deltage i det politiske arbejde ud fra:

- at vi har et fælles ansvar over for vort lands befolkning, for at skabe udvikling og muligheder,
- at vi har et fælles ansvar for at sikre erhvervslivet gode rammer for vækst,
- at vi har et fælles ansvar for, at de ledige får mulighed for beskæftigelse og opkvalificering,
- at vi har et fælles ansvar for, at gennemføre det nødvendige reformarbejde.

Sammen kan vi skabe resultater. Derfor ser jeg sammen med det øvrige Naalakkersuisut frem til, at vi igen mødes til efterårets forhandlinger i Inatsisartut.

Finanslovens underskud i 2016 og 2017 skal ikke øges, og der skal fortsat sikres en samlet balance i finansloven i indeværende valgperiode. Vi har ikke råd til generelle forbedringer i serviceniveauet, selv om man kan pege på mange områder med reelle og rimelige behov. Derfor er det en fælles opgave for Inatsisartut og Naalakkersuisut at prioritere og træffe vanskelige valg.

Årets fangst af makreller var betydeligt mindre end forventet, og det kan mærkes både i fiskerierhvervet og i landskassen. Det er samtidig et eksempel på, at vi i vores finanslov skal skabe rum til at omprioritere, så vi kan indrette os efter de forandringer omkring os, som vi ikke selv er herrer over. Naalakkersuisut har fulgt fiskeriets udvikling, og vi må nu nedjustere indtægterne fra makrelfiskeriet - og tilpasse budgettet derefter. Vi må lære af de erfaringer, vi høster. Til gengæld er der indtægtsskøn i forhold til 2016, der bevæger sig i den positive retning. Naalakkersuisut tager dette spørgsmål op med partierne under finanslovsforhandlingerne i sammenhæng med drøftelser om partiernes ønsker til ændringer af den fremsatte afgiftspakke.

Bloktilskuddet fra staten er blevet yderligere udhulet i værdi, fordi reguleringen af bloktilskuddet er lavere end pris- og lønudviklingen. I finanslovsforslaget lægger Naalakkersuisut derfor op til yderligere besparelser i Selvstyrets drift og administration i de kommende år.

Udvikling af den offentlige sektor

Vi skal udnytte vore økonomiske ressourcer bedst muligt i den offentlige sektor, bl.a. ved at undgå dobbeltadministration i selvstyret og kommunerne. Der er fælles forståelse for, at vi skal forberede udlægning af opgaver til kommunerne og at kommunerne skal være opgaveparate. Vi skal finde fælles løsninger med kommunerne hvor dette er muligt. Den nye bloktilskuds aftale er et vigtigt skridt i denne retning.

Kommunerne står som Selvstyret over for økonomiske udfordringer, blandt andet som følge af de mærkbare ændringer i befolkningens sammensætning. Det stiller øgede krav til en langsigtet og tværgående planlægning og til bedre redskaber i økonomistyringen. Landsplanredegørelsen er et vigtigt redskab i denne sammenhæng. Endvidere forbereder Naalakkersuisut en gennemgribende revision af budgetloven, til behandling i 2016. Det indgår i Naalakkersuisuts planer, at den reviderede budgetlov skal regulere økonomistyringen i hele den offentlige sektor, altså både i Selvstyret og i kommunerne, som et væsentligt bidrag til at der kan prioriteres overordnet for den

offentlige sektor, at der kan gennemføres en effektiv styring af udgiftsudviklingen og sikres en holdbar økonomisk udvikling i både kommunerne og Selvstyret.

Der er ingen tvivl om, at kommunesammenlægningerne har skabt mærkbare forandringer i befolkningens hverdag. På nogle områder mærkes det positivt, for eksempel ved at kommunerne har fået styrke til at løfte større opgaver end tidligere. På andre områder har kommunesammenlægningerne skabt nye udfordringer. I arbejdet med evaluering af strukturen i den offentlige sektor peger de foreløbige vurderinger på, at borgerne udenfor hovedbyerne føler at lokaldemokratiet er blevet ringere. Det kom også til udtryk ved den vejledende folkeafstemning om en kommunedelning i Qaasuitsup Kommunia i 2013. Det er derfor en stor udfordring for både Selvstyret og kommunerne, på den ene side at udnytte de positive effekter af strukturreformen og samtidig, på den anden side, at skabe et tilfredsstillende nærdemokrati. Det må være et fælles politisk mål, at befolkningen er engageret i hver enkelt by eller bygds vilkår og udfordringer. Vi må sikre, at der også er tilfredsstillende rammer for dette.

En eventuel deling af de nuværende kommuner sikrer ikke nødvendigvis et bedre nærdemokrati, og en deling må forventes at medføre meromkostninger og nye organisatoriske udfordringer. En eventuel deling af kommunerne i mindre kommuner vil også få betydning for de opgaver, kommunerne kan varetage. Spørgsmålet vedrører derfor hele landet, og ikke kun den enkelte kommune eller den enkelte by.

Jeg ser frem til fortsat at drøfte disse emner med kommunerne, ligesom Naalakkersuisut gerne høre partiernes holdninger til dette spørgsmål, så Naalakkersuisut kan tage partiernes bemærkninger med i det videre arbejde.

De fire erhvervssøjler

For Naalakkersuisut er det vigtigt, at vi fortsat satser på de fire grund søjler i erhvervslivet: Fiskeri, industri, råstofområdet og turisme. Derudover skal der fortsat gøres en særlig indsats på uddannelsesområdet. Der skal fortsat satses på udvikling inden for alle disse områder, for det er her, at der skabes aktivitet, produktion og vækst. Naalakkersuisuts mål er, at gøre kagen større, så der er mere at give af. Her er det vores opgave at skabe stabile og investeringsvenlige rammer for den vækst og udvikling, som vi alle ønsker for vort land.

Fiskeri og fåreavl

Fiskeriet er fortsat landets største og vigtigste erhverv. Derfor er det så vigtigt, at vi hele tiden bliver bedre til at udnytte meget mere af fisken, flere fiskearter og udnytte større havområder. Jeg har sagt det før, og jeg siger det igen. Grønland har pr. indbygger et kæmpe farvand med mange ressourcer - vi må kunne tjene mere på det. Der er fortsat store huller i vores viden om vort hav og vores fiskebestande. Det bør der rettes op på. Derfor vil Naalakkersuisut investere mere i Naturinstituttets undersøgelser og kræve af erhvervet at, de skal udnytte fisken bedre. Det mener Naalakkersuisut, vil være en rigtig indsats.

Forsøgsfiskeriet efter makreller gik som bekendt ikke som forventet i år. Det skal vi ikke lade os slå ud af. Vi og fiskerierhvervet skal blive ved med at høste erfaringer for at blive klogere, og det sker kun ved at blive ved med at gøre en indsats. Andre forsøgsfiskerier i både Øst- og Vestgrønland efter blandt andet brosme, lange, blålange og forskellige pelagiske fiskearter er inde i en spændende udvikling. Der er håb for, at vi med tiden kan sprede vores udnyttelse af de levende ressourcer og mindske vores afhængighed af enkelte arter.

Vore nabolande mod øst - Island og Færøerne - er markant bedre til at udnytte en meget større del af fisken, end vi er. Måske skulle vi overveje at invitere nogen med de rette erfaringer og ideer til at komme og se vores måde at udnytte ressourcerne på, og komme med forslag til at forbedre ressourceudnyttelsen. Vi må tro på, at hvis andre kan udnytte fisken bedre og tjene mere på hver fisk, så kan vi vel også?

Målet for Naalakkersuisut er, at vi skaber en større værdi af de levende ressourcer. Vi er overbevist om, at der er uudnyttede muligheder, som skal afprøves, til gavn for både fiskeriet og for samfundsøkonomien.

Revisionen af fiskeriloven er en igangværende langstrakt proces, som gennemføres i samarbejde med alle involverede parter i fiskerierhvervet. Der er mange interesser i dette arbejde, som ikke altid trækker i samme retning; men sammen skaber vi fremskridt i arbejdet og det er vigtigt for Naalakkersuisut, at vi når et godt resultat sammen.

Landbruget er sårbart overfor klimaet. Der skal ikke herske tvivl om, at Naalakkersuisut ønsker at udvikle og udvide fåreholdererhvervet til et stærkere selv bærende erhverv, som skal være mindre afhængig af offentligt tilskud. Nogle kombinerer erhvervet med turisme, mens andre bruger naturens muligheder til at skabe nye fødevarer og flere anvender vedvarende energi. Vi må dog også erkende, at der er behov for innovation og investeringer for at udvikle erhvervet. Investeringer er nødvendige, hvis vi skal udnytte det potentiale erhvervet har for at nedbringe importen af fødevarer fra udlandet, hvilket vil styrke beskæftigelsen og selvforsyning.

Mineralske råstoffer

Naalakkersuisut kan med glæde konstatere, at Grønland nu igen kan kalde sig et mineland. Rubinminen ved Qeqertarsuatsiaat forventes snart at gå i produktion. Derved vil der blive skabt 60 - 80 nye faste arbejdspladser.

Naalakkersuisut har i denne måned godkendt endnu en udnyttelsestilladelse, hvor der kan påbegyndes anlæggelse af en ny Anorthosit-mine ved Kangerlussuaq, allerede til næste år. Denne mine forventes i første omgang at få op mod 60 ansatte.

Udviklingen indenfor råstofområdet er præget af store udsving, som gør det vanskeligt at planlægge i vished om betingelserne blot få år frem i tiden. En periode med høj efterspørgsel og høje priser, er blevet afløst af en periode med lav efterspørgsel, lave priser og dermed vanskeligheder med finansiering af nye mineprojekter. På trods af disse vanskelige forhold er det lykkedes at bibeholde råstofindustriens fortsatte interesse i Grønland. Naalakkersuisut vil derfor arbejde for at forbedre rammevilkårene for udviklingen af råstofindustrien, så Grønland fortsat vil være et attraktivt og konkurrencedygtigt land at investere i.

Naalakkersuisut følger op på Inatsisartuts beslutning om at ophæve nultolerancen overfor uran. Derfor har vi til denne efterårssamling flere forslag på dagsordenen, som kan muliggøre en fremtidig udnyttelse af uran i vores undergrund. Det gælder blandt andet et forslag om en ny og moderne strålebeskyttelseslov og tiltrædelse af diverse internationale konventioner og aftaler. Når det gælder udnyttelsen af uran som biprodukt, vil Naalakkersuisut ikke gå på kompromis med de miljø-, sikkerheds- og sundhedsmæssige forhold. Det skal der ikke herske tvivl om. Lokale borgere med interesse for småskalaprojekter får nu bedre muligheder for at lede efter mineraler. Naalakkersuisut besluttede i juli i år at åbne to store områder ved Qeqertarsuatsiaat, hvor

der er konstateret forekomster af rubiner. Naalakkersuisut er yderst tilfreds med, at vi på den måde kan inddrage befolkningen i at være med til at deltage i udviklingen af vore råstofaktiviteter.

Naalakkersuisut vil arbejde målrettet for, at råstofområdet i de kommende år vil kunne give et væsentligt bidrag til at øge Grønlands økonomiske selvårenhed. Det skal ikke kun ske ved at sikre øgede direkte indtægter fra råstofindustrien til Landskassen. Det er mindst lige så væsentligt, at råstofprojekterne bidrager med kompetenceopbygning og arbejdspladser til vore fastboende borgere, ligesom inddragelse af det lokale erhvervsliv skal være med til at sikre, at Grønland får mest muligt ud af vore råstoffer.

Selskaber

De helt eller delvist selvstyrejede aktieselskaber skal ligesom resten af erhvervslivet have gennemskuelige og forudsigelige rammer. Det er helt afgørende, at virksomhederne kan planlægge på en længere tidshorizont og dermed generelt nedbringe omkostninger til investeringer og udvikling. En bedre langsigtet planlægning vil samtidig bevirke et langt bedre grundlag for virksomhederne til at skabe vækst, udvikling og nye muligheder for indtjening og dermed beskæftigelse.

Det er af stor betydning at landet med en troværdig og forudsigelig økonomisk politik viser omverden ansvarlighed. Herunder banker, finansielle institutter og udenlandske parter, eksempelvis EU.

For at sikre at vores fælles selvstyrejede selskaber er så stærke som mulige, har vi ansat professionelle ledelser i selskaberne. Vi har fokus på, at ledelsessammensætningen skal være optimal. Således at ledelsen består af folk, som har lokalt kendskab til de grønlandske forhold. Men også således, at ledelsen består af folk, som har kendskab til globaliseringen og de aktører, som er interesserede i vores grønlandske marked.

Udenrigsanliggender

I arbejdet henimod en selvåren økonomi bevæger Selvstyrets udenrigspolitiske fokus sig mere og mere i retning af handel og de generelle rammebetingelser for økonomisk samarbejde med andre lande.

I det forløbne år har Naalakkersuisut også prioriteret at opnå forståelse i EU for den grønlandske sælfangst. Naalakkersuisut har fortsat en forhåbning om, at det europæiske marked en dag igen kan blive en relevant indtægtskilde for det grønlandske sælfangsterhverv. De nordiske lande har bakket os op i kampen overfor EU, for retten til at fange sæler og sælge produkter af sælskind.

Det nordiske samarbejde har stor prioritet i Naalakkersuisut. Særligt når Danmark har formandskabet i Nordisk Ministerråd er der meget aktivitet, som også mærkes herhjemme i Grønland. Danmarks formandskab i Nordisk Ministerråd har givet os gode muligheder for at få grønlandsk indflydelse på den nordiske politik. For eksempel med Formandskabsprogrammets fokus på havet - "Det Blå Arktis" og dets ressourcer. Et særligt projekt om systematisk indsamling af fangere og fiskeres viden om naturen og dets levende ressourcer har fået nordisk støtte. Det nordiske samarbejde er en vigtig del af vores udenrigspolitik. Både fordi vi selv deltager under eget ansvar, og fordi det inddrager de fleste af Naalakkersuisuts medlemmer i arbejdet med at fremme Grønlands politik regionalt og internationalt.

En vigtig opgave for udenrigspolitikken i disse år er at sikre, at andre landes interesse for Grønland og Arktis i et større omfang omsættes til økonomiske muligheder for Grønland og grønlandsk erhvervsliv. Vi kan selv være med til at skabe og vedligeholde denne positive opmærksomhed.

Til december er Frankrig vært for det næste globale klimatopmøde COP21. Naalakkersuisut var, sammen med den danske udenrigsminister, i marts 2015 vært for et besøg af den franske udenrigsminister i Ilulissat. Her fik vi lejlighed til at skabe øget opmærksomhed omkring klimaforandringernes konsekvenser – ikke kun i Grønland i dag, men også i resten af verden i kraft af blandt andet stigende havniveauer og mere ekstreme vejrforhold. Det glæder Naalakkersuisut, at vi på denne måde har kunnet bidrage lidt til Frankrigs værtskab for COP21. Et besøg som dette er et væsentligt bidrag fra vores land, til at der kan komme en positiv international opbakning til at begrænse de klimaforandringer, som kommende generationer skal bære.

I sommeren 2015 indgik Naalakkersuisut en deklARATION med de fire andre arktiske kyststater, med det formål at beskytte det arktiske ocean mod ureguleret fiskeri. Deklarationen bliver et vigtigt skridt frem imod en egentlig international regulering af de kommende fiskerimuligheder, som allerede har bevågenhed fra fiskerinationer udenfor Arktis, herunder fra Asien.

Infrastruktur

Den store afhængighed af eksport- og skatteindtægterne fra fiskeriet gør os sårbare. Derfor skal vi som nation bringe os i en situation, hvor flere erhverv bidrager positivt til indtjeningen. Det er derfor afgørende, at vi gennem sunde investeringer og forbedrede infrastrukturelle forhold baner vejen for vækst i andre erhverv som for eksempel turismeerhvervet og på råstofområdet.

Naalakkersuisut fremlægger på nærværende efterårssamling en ambitiøs plan for udvikling af landets lufthavne. Strategiske trafikale knudepunkter er vigtige for sammenhængskraften i vort land.

Med planen realiseres store potentialer for mere effektive rejsemønstre, billigere rejsepriser og i særdeleshed en stor vækst indenfor turismeerhvervene. Der har i årevis været analyseret på dette område, og det er nu tid til handling og til at folde potentialet ud – for hele vort land.

Med Inatsisartuts velvillige behandling af beslutningsforlaget om landingsbaner kan vi sammen skabe en pålidelig, tidssvarende og sammenhængende infrastruktur. En infrastruktur, som både giver bedre muligheder for vækst og nye aktiviteter; men som også rykker os tættere på hinanden som befolkning.

Med en endelig vedtagelse af Sektorplan for Havne har vi nu et solidt fundament for såvel udviklingen af Grønlands havne som for indhentelse af det vedligeholdelsesefterslæb, der desværre har været kendetegnende for havnene alt for mange steder. Gennem omprioritering af midler i Anlægs- og Renoveringsfonden lægges der op til, at vi inden for de kommende 10 år kan indhente efterslæbet på renovering af havneanlæggene.

Naalakkersuisut er meget interesseret i Tele Greenlands planer om forlængelse af søkablet nordover og etablering af en ny radiokæde helt til Upernavik. Hermed bindes vort land endnu bedre sammen, idet højhastighedsnettet vil gå fra at dække ca. 1/3 af befolkningen til at dække 2/3. Det åbner store muligheder for at realisere de potentialer, der findes inden for blandt andet telemedicin, fjernundervisning og uddannelse.

Byggeri

Naalakkersuisut vil arbejde for, at der sker et kvalitetsløft i byggeriet – både på projektniveau og i udførelsen af selve byggeriet. Vi skal i videst muligt omfang undgå, at byggeriet bliver dyrere end traditionelt byggeri, men gode materialevalg og konstruktionsløsninger vil medføre, at de fremtidige udgifter til vedligeholdelse og renovering mindskes væsentligt.

Vi skal tage ansvar, gå foran og vise, hvordan nybyggeri kan udvikle sig til gavn for samfundet, så vi fremover ikke skal bruge uforholdsmæssigt store ressourcer på vedligehold og renovering, som kunne være undgået ved omtanke. Det er i høj grad ved planlægningen og udførelsen, vi bestemmer udgiftsniveauet for vores børn og børnebørn.

Naalakkersuisut agter at gøre noget ved det store renoveringsefterslæb i Selvstyrets boliger. Naalakkersuisut foreslår derfor, at der i de kommende år afsættes betydelige midler på finansloven til renoveringsindsatsen. Det er en opgave, der kræver omtanke og fokus.

Der skal først og fremmest renoveres dér, hvor det er bæredygtigt og forsvarligt. Efter endt renovering skal det sikres, at huslejen er kostægte. Dertil sikres saneringer og ikke mindst byggeri af erstatningsboliger efter behov. Vi skal ligeledes planlægge, så de lokale mestre vil kunne se, hvilke arbejder der planlægges fremover, så de kan indrette planlægningen herefter.

Bekæmpelse af ledigheden

Arbejdsløsheden er et problem, som Naalakkersuisut har stor fokus på. I koalitionsaftalen skrev vi, at vi vil arbejde målrettet for at minimere arbejdsløsheden. Det har vi gjort gennem udarbejdelsen af 16 initiativer, som er samlet i Beskæftigelsesstrategien ”Et trygt arbejdsmarked”. 16 initiativer, som alle sigter på at bringe flere og flere nærmere selvforsørgelse og ind på arbejdsmarkedet.

Naalakkersuisut tager initiativ til at sikre, at ungdomsarbejdsløsheden reduceres markant. De unge over hele landet må ikke gå i stå i deres uddannelsesforløb og ende i arbejdsløshed, men skal derimod vejledes og støttes.

Det er helt centralt for Naalakkersuisut, at vi målretter initiativer for unge, der har et helt arbejdsliv foran sig, men ikke den stærkeste skolegang bag sig. Det var et tema, som også fyldte meget på Ungdomsparlamentets samling i foråret. Der er derfor afsat væsentlige midler til at opnormere Piareersarfiit i Beskæftigelsesstrategien.

Et vigtigt redskab, Naalakkersuisut ser frem til i slutningen af dette år er, at få den landsdækkende jobportal i drift. Arbejdsmarkedskontorerne vil ad den vej få et langt bedre redskab til at vejlede ledige borgere i at søge job, i hele landet. Jobportalen vil desuden kunne give et bedre overblik over hvilke uddannelsesmæssige kompetencer, der kræves af arbejdsmarkedet for at kunne bestride de jobs, der i dag er til rådighed.

Uddannelse

Det har i mange år været en grundlæggende målsætning at højne uddannelsesniveaue. Det er Naalakkersuisuts opfattelse, at en højnelse af uddannelsesniveaue fortsat skal prioriteres de næste mange år frem. Naalakkersuisut glæder sig over, at der stadig oprettes flere uddannelser, for eksempel under TNI, Center for Arktisk Teknologi i Sisimiut og Ilisimatusarfik. Når flere får sig en højere uddannelse øges den enkeltes mulighed for, at kunne nå sine drømmes mål.

Udviklingen sker meget hurtigt, og på mange områder kan det være svært at følge med. Vi har som folk et ønske om at blive økonomisk selvberende, blive selvstændige. Dette skal ikke ske på bekostning af vore værdier. I opdragelsen af vore børn skal vi gøre os bevidste om, hvilke gode værdier vi giver videre til vore børn.

Folkeskolen

Folkeskolen er fundamentet for højnelsen af uddannelsesniveaet i landet. Naalakkersuisut ønsker en folkeskole, der skal gøre alle elever fagligt og menneskeligt klar til at tage sig en ungdomsuddannelse. Folkeskolen skal være et sted, hvor elevernes stærke sider bliver udviklet og hvor eleverne har et godt udgangspunkt for lærelyst og udvikling.

Dialogen med kommunerne er allerede i gang og det er aftalt, at samarbejdet mellem Selvstyret og kommunerne om folkeskolen skal fortsættes og styrkes endnu mere. Jeg mener, at vi i vores søgen efter løsningsmuligheder skal være mere åben for at få ældre borgere ind i klasselokalerne, hvor de kan fungere som stabilisatorer. De ældre har en livserfaring og en virkelyst, som er værd at tage med i skolernes arbejde med undervisningen.

Sidste år var vores folkeskole genstand for en omfattende evaluering som viser, hvor vi kan gøre det meget bedre end i dag: Kvaliteten af undervisningen og skolernes omsorg skal forbedres. Administrationerne og skoleledelsen skal styrkes pædagogisk og ledelsesmæssigt. Lærernes kvalifikationer skal styrkes så de matcher elevernes behov, forudsætninger og kravene i lovgivningen. Forældrene skal involveres mere i beslutningerne om elevernes læring og skolegang, og de skal tage mere ansvar for deres børns tryk og trivsel. Vi skal med andre ord alle tage et større medansvar og gøre det ekstra, der skal til, så alle vore børn kan vokse op i trygge omgivelser og blive kompetente samfundsborgere.

Familie og Socialområdet

Naalakkersuisut arbejder for en række initiativer på socialområdet i indeværende valgperiode, bl.a. om senfølger af seksuelle overgreb i barndommen, initiativer til bekæmpelse af vold og en central rådgivningsenhed, der kan rådgive kommunerne i forhold til børn og ungesager.

Alt for mange borgere i vort samfund er blevet udsat for seksuelle overgreb i deres barndom. I voksenlivet giver det en række senfølger, som eksempelvis kan give sig udslag i misbrug, at man ikke kan fungere socialt, passe et arbejde, indgå relationer og have en normal hverdag. Eller måske selv begår overgreb. Seksuelle overgreb er tabuiseret og er en udfordring i vores samfund: Hvis ikke der bliver grebet ind og sat en stopper, kan seksuelle overgreb fortsætte i generation efter generation.

Naalakkersuisut vil ikke se passivt til. Rejseholdet af psykologer rejser rundt over hele landet – i byer såvel som bygder - og behandler borgere med senfølger efter seksuelle overgreb. Rejseholdet er udtryk for politisk vilje og initiativ, til aktivt at gøre en forskel.

Førtidspension

Naalakkersuisut er af den opfattelse, at alle der kan arbejde, skal arbejde. Naalakkersuisuts forslag til en reform af førtidspensionen er baseret på, at alle skal have mulighed for at bidrage aktivt til samfundet, at alle skal have mulighed for at bruge den arbejdsevne de har, og at alle har en pligt til at bidrage så meget som de formår.

Mange førtidspensionister vil kunne opleve en ganske betydelig forbedring af deres levevilkår og livskvalitet gennem muligheden for en stabil og varig tilknytning til arbejdsmarkedet. Tilknytning til arbejdsmarkedet kan være med til at nedbryde en negativ social arv.

Lovforslaget lægger op til, at alle førtidspensionister under 60 år skal have vurderet deres arbejdsevne. Vurderingen skal naturligvis ske i samarbejde med førtidspensionisten.

Alderspension

Naalakkersuisut fremlægger til denne samling i Inatsisartut også et forslag til reform af alderspensionen. Naalakkersuisuts politiske mål er at skabe en alderspension, der både er socialt og økonomisk fornuftig. Vi lever stadig længere, og det skal derfor blive muligt at fortsætte med at arbejde med de kompetencer de har, når lysten er der. De ældre har en vigtig og værdifuld erfaring og viden, som vi har brug for i vort samfund. Derfor skal der skabes et øget incitament til at forblive på arbejdsmarkedet, samtidig med at flere sparer op til alderdommen.

Alderspensionslovforslaget lægger op til, at alle skal have en grundpension og de økonomisk svagest stillede har mulighed for et pensionstillæg. Grundpensionen skal være uafhængig af en ægtefælles indtægt. Endelig bortfalder alderspensionisternes betaling for hjemmehjælp, så de ældre får bedre mulighed for at forblive i eget hjem.

I alderspensionslovforslaget er der udarbejdet en grundmodel, hvor der tages hånd om nedslidte borgere, der ikke kan arbejde til de når pensionsalderen. En reform af alderspensionen med en generelt stigende pensionsalder skal være ledsaget af betryggende muligheder for at hjælpe de borgere, som er nedslidt efter et langt liv på arbejdsmarkedet.

Sundhed

Fællesskab, tryghed og udvikling, er værdier der i høj grad skal gælde på sundhedsområdet. Det betyder, at vi alle skal have adgang til god behandling i sundhedsvæsenet. Det skal være et trygt samfund, også når man har brug for hjælp. Vi skal også følge udviklingen – for eksempel med ny teknologi, som kan bringe sundhedsydelser ud til alle dele af landet.

Naalakkersuisut vil arbejde for at skabe bedre fysiske rammer på Dronning Ingrid's Hospital for nogle af vore mest udsatte patientgrupper: Børn og psykiatriske patienter. Nedbringelse af ventelisterne er et andet meget vigtigt fokusområde, ligesom en forbedring af den lindrende indsats overfor de, som er ramt af livstruende sygdomme.

Vi ved alle, at når man er syg, er det en stor trøst og lindring at være omgivet af sine kære. For mange er det ikke en mulighed, fordi det er nødvendigt at rejse til f.eks. Danmark for at få den nødvendige behandling. Naalakkersuisut mener, at hvis det er muligt at udvikle vor kapacitet for behandlinger herhjemme, så er det bestemt noget vi skal arbejde for.

I mellemtiden glæder vi os over, at det lykkedes at skabe væsentligt bedre forhold for de rejsende patienter med oprettelsen af et venterum for patienter i Kangerlussuaq, som var et af vores mål i koalitionsaftalen.

Folkesundheden

Sygdom kan ramme os alle, men det er vigtigt, at vi hver især ser på, hvad vi kan gøre for at leve sundt. Ifølge folkesundhedsprogrammet Inuuneritta II er 2015 indsatsår for fysisk aktivitet. Derfor

opfordrer Naalakkersuisut til, at vi husker at få rørt kroppen med jævne mellemrum og at vi sikrer at vores børn har fysisk aktivitet.

Når det gælder folkesundheden er det positivt, at de seneste store sundhedsundersøgelser viser, at vi ryger og drikker mindre. Det kan vi være stolte over. Samtidig skal vi være yderst opmærksomme på, at uligheden i vores samfund vokser, og at det har negative følger for sundheden. Uligheden viser sig blandt andet ved, at dem der har det sværest også er dem, der har den mest problematiske livsstil, og dermed større risiko for sygdom og tidlig død.

Selvom vi samlet set drikker mindre, er misbrug af alkohol og hash fortsat vores allerstørste folkesundhedsproblem. Ikke mindst på grund af misbrugets store sociale konsekvenser. Naalakkersuisut arbejder på at forbedre misbrugsbehandlingstilbuddene, for at sikre, at der er et tilbud til alle, som ønsker at komme ud af deres misbrug.

Vi er nødt til at samarbejde på tværs af alle sektorer. Vi vil fortsat rette indsatserne mod børn og familier. En tryk og sund barndom er og bliver det vigtigste udgangspunkt for et godt og sundt voksenliv. For at styrke samarbejdet om folkesundheden og for at sætte fokus på de udfordringer, vi står overfor, afholder Naalakkersuisut en folkesundhedskonference her i efteråret.

Vi vil også fortsat rette indsatsen mod at sikre et rent miljø i vores omgivelser. Vi har et fælles ansvar for at passe på vores miljø og natur og Naalakkersuisut vil fortsat have fokus på, hvordan vi bliver bedre til at håndtere vores affald rundt om i landet. Qujanaq-kampagnen fortsætter med fokus på børnenes opmærksomhed på, at et rent miljø kommer af, at vi hver især viser ansvar for vores omgivelser.

Afslutning

I sommer havde vi besøg af Hendes Majestæt Dronningen og Hans Kongelige Højhed Prinsgemalen. Varmen og det tætte bånd mellem Kongefamilien og det grønlandske folk blev endnu en gang bekræftet. Fra Naalakkersuisut skal der lyde et dybfølt tak for besøget til Dronningen og Prinsgemalen, og vi glæder os til igen at kunne byde den Kongelige familie velkommen her i Grønland.

Vi har mange opgaver der skal løses for, at vi kan realisere vores mål om vækst og velfærd i samfundet.

Det er ikke en opgave Naalakkersuisut eller Inatsisartut kan løse alene. Det handler om, at vi alle smøger ærmerne op og tager en tørn. For uanset om vi kommer fra øst, vest, nord eller syd; uanset om vi er fiskere, fangere, fåreholdere, lønmodtagere eller har en videregående uddannelse, så har vi hver især et medansvar for at løfte opgaven om at skabe tryghed og vækst i vort samfund.

Vort land, Kalaallit Nunaat, skal være et land som har brug for alle og som rækker en hjælpende hånd til de, der har brug for hjælp eller støtte.

Derfor håber jeg, at vi under denne samling i Inatsisartut kan vise befolkningen, at vi har vilje og evne til samarbejde og til at tage et ansvar for de nødvendige beslutninger.

Henrik Lund har blandt andet skrevet i sine digte:

Nukiit kattuttut artuligaannik
Qanga maani tusarpugut aat?

Nangaasoornata sapiiserluta
Ajunnginneq taava pisassaassavoq!

(Hvornår har vi hørt,
at man ikke magter, når kræfterne er samlet?

Ved ikke at tøve, men være modige,
Vil man opnå det højeste gode!)

Med disse ord vil jeg på vegne af Naalakkersuisut ønske alle et godt samarbejde under den samling
i Inatsisartut, vi indleder i dag.

Qujanaq!